

COALITIEAKKOORD

**“Omzien naar elkaar,
vooruitkijken naar de toekomst”**

VVD - D66 – CDA – CU

Quick Scan

Deze quickscan bevat een voor u relevante selectie uit het coalitieakkoord 2021-2025 dat vandaag door de VVD, D66, het CDA en de ChristenUnie is gepresenteerd.

Op 17 maart jl. vonden de Tweede Kamerverkiezingen plaats. Na een politiek roerige periode startten op 6 oktober de onderhandelingen tussen vertegenwoordigers van de fracties van VVD (34 zetels), D66 (24 zetels), CDA (14 zetels) en CU (5 zetels) onder leiding van informateurs Remkes en Koolmees. Vandaag boden de informateurs hun eindverslag aan de Tweede Kamer aan. Bij die gelegenheid is tevens het coalitieakkoord (ook wel regeerakkoord geheten) gepresenteerd. De informateurs zullen morgen vanaf 10.15 uur tijdens een debat in de Tweede Kamer verantwoording afleggen over het eindverslag.

Bij die gelegenheid wijst de Tweede Kamer waarschijnlijk ook een formateur aan - in de regel is dat de beoogde minister-president. De formateur is belast met het vormen van een kabinetsploeg. Op dit moment is de verwachting dat dit proces tot en met begin januari in beslag zal nemen. Wanneer de kabinetsploeg compleet is, komen de kandidaat-bewindspersonen bijeen in het constituerend beraad (de oprichtingsvergadering van het kabinet). Tijdens dit beraad worden onder andere afspraken gemaakt over de exacte taakverdeling en over de coördinatie van beleidsterreinen die onder meerdere departementen vallen. Ook verbinden de bewindspersonen zich formeel aan het regeerakkoord. Vervolgens wordt de bewindspersonen door de koning beëdigd en op het bordes gepresenteerd. Ten slotte spreekt de nieuwe minister-president in de Tweede Kamer de regeringsverklaring uit. Diezelfde dag of de dag erna gaat de Tweede Kamer in debat over de regeringsverklaring.

De informateurs hebben aangegeven dat sommige onderwerpen zoals stikstof, klimaat en onderwijs meer uitwerking behoeven. Dit zullen de nieuwe bewindspersonen verder uitwerken en in overleg met de Kamer. Zij benoemden de mogelijkheid dat de te zijner tijd verder uitgewerkte plannen worden betrokken bij de Voorjaarsnota en dat het CPB en het PBL ze dan doorrekenen. Zoals u gewend bent, zullen wij u op de hoogte houden van alle relevante stappen in het vervolgproces.

NB. De genoemde paginanummers bij de selecties zijn de paginanummers zoals vermeld in de opmaak van het document.

Passage uit het coalitieakkoord met bijbehorende paginanummers

p. 19 – 20 Onderwijs en ontwikkeling

- Er komt een 'masterplan' zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en we gebruiken hiervoor effectief bewezen lesmethodes, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs. We willen zichtbare verbeteringen op het gebied van de onderwijskwaliteit in het algemeen en **de basisvaardigheden** in het bijzonder. We geven duidelijker aan wat we van scholen verwachten, bijvoorbeeld bij de curriculumherziening. We sturen op de kwaliteit van het onderwijs en grijpen sneller in bij scholen die onvoldoende presteren. Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten.

- We brengen scholen in positie door investeringen zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas te laten gaan, volgens de systematiek van de werkdrukmiddelen. Scholen gaan zich beter verantwoorden over de inzet en effectiviteit van de middelen zonder de administratieve lastendruk te verhogen. We versterken de zeggenschap van schoolleiders en leraren evenals de betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen.

- We voorkomen leerachterstanden bij de start door het stimuleren van de deelname van kinderen met een taalachterstand aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE), het versterken van de kwaliteit, en de relatie tussen opvang en onderwijs te versterken. Als onderdeel van een brede aanpak van bestrijding van armoede in kwetsbare wijken door gemeenten investeren we in een rijke schooldag, waarbij scholen zelf bepalen wat zij nodig achten om de kansenongelijkheid te verkleinen. Te denken valt aan begeleiding bij huiswerk, sport en cultuur in samenwerking met plaatselijke verenigingen en bibliotheken. We beginnen bij de scholen waar de nood het hoogst is.

- We halen het beste in elke leerling naar boven. Of je nu een leerachterstand hebt of juist een excellente leerling bent. We kiezen voor een structurele versterking van scholen met veel leerachterstanden. Gelijke kansen vragen een ongelijke aanpak, zodat elk kind de beste kans krijgt.

p. 23 – 26 Arbeidsmarkt en inkomen

- We verkleinen de verschillen tussen vast en flex. Te veel mensen in Nederland zijn afhankelijk van tijdelijke contracten. Dit zorgt voor onzekerheid. In lijn met het SER MLT-advies worden oproep-, uitzend- en tijdelijke arbeidscontracten beter gereguleerd. Om de interne flexibiliteit en wendbaarheid van bedrijven te vergroten wordt in overleg met de sociale partners een budgettair neutrale deeltijd-WW uitgewerkt, met oog voor uitvoerbaarheid en betaalbaarheid.

- We hebben de ambitie om de toeslagen af te schaffen, zodat mensen niet meer verdwalen in ingewikkelde regelingen of te maken krijgen met hoge terugvorderingen. We zetten hiervoor deze kabinetsperiode de eerste stappen. We hebben daarnaast de ambitie het belastingstelsel te vereenvoudigen en te hervormen en zetten ook daartoe de eerste stappen.

- We maken werken lonender en verkleinen de armoedeval. We voeren een minimumuurloon in op basis van de 36-urige werkweek (initiatiefwetsvoorstel Gijs van Dijk (PvdA) en Maatoug (GroenLinks), (Kamerstuk 35335)). We verhogen het minimumloon stapsgewijs met 7,5% en houden de koppeling met de uitkeringen (behoudens de AOW) in stand om het bestaansminimum te verstevigen. We komen ouderen tegemoet via een hogere ouderen korting.
- Helderheid voor zelfstandigen. Echte zelfstandigen worden ondersteund en ondernemerschap wordt gestimuleerd. De verdere ontwikkeling van een webmodule kan bijdragen aan het vooraf verkrijgen van zekerheid voor zzp-ers over de aard van de arbeidsrelatie. Schijnzelfstandigheid wordt tegengegaan door betere publiekrechtelijke handhaving in het geval van het vermoeden van werknemerschap. Er komt een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor alle zelfstandigen, die zo wordt vormgegeven dat oneerlijke concurrentie en te grote inkomensrisico's voor individuen worden voorkomen. Hiermee houden we rekening met de randvoorwaarden uit het pensioenakkoord. De zelfstandigenaftrek wordt vanaf 2023 met stappen van 650 euro teruggebracht tot 1200 euro in 2030. Zelfstandigen worden gedurende de kabinetsperiode gecompenseerd via de verhoging van de arbeidskorting.
- Ook bevorderen we permanente scholing via leerrechten. In overleg met sociale partners wordt de beëindiging van de arbeidsovereenkomst via een van-werk-naar-werk-route uit het MLTadvies nader uitgewerkt.
- Bij ziekte is de inzet primair gericht op herstel en terugkeer van de werknemer. Om de loondoorbetaling bij ziekte te verbeteren, richt de re-integratie zich in het tweede jaar -in lijn met het SER-advies- in principe op het tweede spoor, waarbij de instroom in de WIA zoveel mogelijk wordt beperkt.
- We maken het aantrekkelijker voor ouders om werk en zorg te combineren doordat we in stappen de vergoeding van de kinderopvang tot 95% verhogen voor werkende ouders. We werken ook aan de gendergelijkheid op de arbeidsmarkt door het uitbreiden van het betaald ouderschapsverlof naar 70% , het bestrijden van zwangerschapsdiscriminatie en door beter te controleren op loonverschillen. We stimuleren de arbeidsparticipatie, meer uren of dagen werk in de week en een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende posities.

p. 28 ondernemende, innovatieve en eerlijke economie

- Voor deze coalitie is het mkb belangrijk. Het groei- en innovatief vermogen van mkbondernemers en bedrijven wordt versterkt en ondernemerschap wordt gestimuleerd. Dat betekent een meetbare aanpak van regeldruk, waarbij we met de mkb-toets bij wetgeving toetsen of regels ook voor een mkb-ondernemer uitvoerbaar zijn. Het betekent ook het makkelijker maken om mensen in dienst te nemen en te houden, het wegnemen van onnodige belemmeringen bij financiering, het dichten van de financieringskloof, ondersteuning bij digitalisering en verduurzaming, een betere positie van ondernemers in het faillissementsrecht en een meer strategische benutting van overheidsaanbestedingen.

p. 32 Gezondheidszorg

- Wij gebruiken de lessen uit de coronacrisis, zoals het belang van samenwerking, ontschotting en nieuwe (digitale) werkvormen, en maken ons klaar voor toekomstige gezondheids crises door versterking van de pandemische paraatheid. Dit betekent een (Europese) inzet op o.a. onafhankelijkheid voor genees- en hulpmiddelen, het borgen van publieke belangen en het in overleg met experts instellen van zorgreserves. Daarnaast willen we een flexibele opschaling en inzet van de ic-capaciteit met name op personeel gebied. Ook versterken we de publieke gezondheidszorg.

- De coronacrisis heeft het uiterste van de zorg gevraagd en doet dat nog steeds. De werkdruk, het ziekteverzuim en de personeelstekorten zijn door de crisis nog verder verhoogd. Werken in de zorg moet aantrekkelijker worden. Daarom zijn de salarissen verhoogd. Van werkgevers vraagt dit daarnaast goed werkgeverschap, waaronder gerichte verbeteringen in waardering en de onregelmatigheidstoeslag. Een opleidingsakkoord in de Verpleeg- en Verzorgingshuizen en Thuiszorg (VVT) sector ondersteunt dit. Wij zorgen voor meer zeggenschap, een aanpak van de regeldruk, goede (bij)scholing en een betere samenwerking tussen (in)formele zorgverleners. Ook moet meer uren werken in de zorg lonend zijn.

- We overwegen of een Chief Medical Officer, die vanuit technisch-inhoudelijke kennis opereert, kan bijdragen aan betere publieke zorg.

- We willen meer aandacht voor preventie en een gezonde levensstijl van jongs af aan. Kinderen die ongezond opgroeien staan veelal op een achterstand. Vermijdbare gezondheidsverschillen pakken we daarom aan. We zetten de doelen van het Preventieakkoord door, met als doel een gezonde generatie in 2040 met een focus op de jeugd door sport, voeding en bewegen. Dit vraagt een brede aanpak, met stimulering van gezonde keuzes en ontmoedigen van ongezonde keuzes, zonder mensen in hun vrijheid te beperken.

- Passende zorg is de norm. Dat betekent dat zorg bewezen effectief is en we overbehandeling voorkomen. Het betekent ook dat zorg gericht is op gezondheid, functioneren en kwaliteit van leven; dat zorg samen met patiënt en professional tot stand komt en dat zorg op de juiste plek geleverd wordt. Zorg die vaak voorkomt en niet complex is, is voor iedereen dichtbij beschikbaar, terwijl complexe zorg die weinig voorkomt gespecialiseerd is. We stellen toezichthouders en uitvoerders in staat hier adequaat op te sturen. We verbeteren en verbreden de toets op het basispakket op basis van een kader voor passende zorg. Er wordt ook gekeken naar bewezen (kosten)effectiviteit in de Wet langdurige zorg (Wlz), Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015. Passende zorg betekent dat de tweede lijn dezelfde zorg niet voor een hoger tarief kan declareren maar ook dat de rol van huisartsen versterkt wordt en zij voldoende tijd en capaciteit hebben.

- De planbare en acute zorg moet toekomstbestendig gemaakt worden. Aan de hand van de juiste zorg op de juiste plek vragen wij de Nationale Zorgautoriteit

(NZa) regiobeelden op te stellen, die kunnen leiden tot een herschikking van het zorglandschap waarbij een integraal aanbod en passende zorg over domeinen heen voor iedereen in Nederland ongeacht woonplaats de normen zijn.

- We vergroten de grip op stijgende zorgkosten van dure genees- en hulpmiddelen en willen dat deze tegen een eerlijke prijs op de markt komen. We zetten in op transparantie in prijsopbouw en -onderhandeling mede door Europese samenwerking.
- Iedereen blijft eigenaar van de eigen gezondheidsgegevens. Gegevens- en datauitwisseling tussen patiënt/cliënt en aanbieder en aanbieders onderling wordt, conform privacywetgeving, verbeterd waarbij uniformiteit noodzakelijk is. Een goed functionerende persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) voor patiënten is het einddoel.
- Een contract vormt de basis voor aanbieders en verzekeraars om afspraken te maken over passende zorg, betaalbaarheid en doelmatigheid. Daarom verbeteren we het contracteerproces. Als in de GGZ en wijkverpleging ongecontracteerde zorg onvoldoende afneemt, wordt de aanpak verstevigd. Gedacht wordt aan verplichte kwaliteitsregistratie en onafhankelijke indicatiestelling. Als dit onvoldoende effectief is, wordt gekeken naar een geringe eigen bijdrage of een verlaging van de vergoeding van ongecontracteerde zorg. Dit alles met behoud van keuzevrijheid voor de patiënt.
- We werken aan een goed inzicht in de kwaliteit van de geleverde zorg en het aanpakken van niet-integere zorgbestuurders en zorgondernemers. Tegen fraude en oneigenlijk gebruik, onder andere van vastgoed, treden wij op, zeker als de basis van de zorg niet op orde is. Daarnaast stellen we (nadere) voorwaarden aan winstuitkering om excessieve winstuitkering door zorgaanbieders tegen te gaan, dan wel te voorkomen. Onder strenge randvoorwaarden kan het mogelijk zijn dat er risicodragend kapitaal aangetrokken wordt voor investeringen in de kwaliteit van zorg.

p. 43 – 47 Bijlage: financiën

Zie de screenshots hieronder:

Bijlage: financiën

Dankzij prudent begrotingsbeleid beschikt het kabinet over voldoende financiële buffers om de coronacrisis in financieel opzicht goed te doorstaan. De grote opgaven waar we de komende jaren voor staan, gaan in financieel opzicht wederom veel wegen. Een daadkrachtige aanpak mag echter niet ten koste gaan van een solide begroting op langere termijn. Met het oog daarop hanteert dit kabinet een trendmatig begrotingsbeleid met daarbij duidelijke spelregels.

- We kiezen voor een evenwicht tussen een kabinet dat de grote maatschappelijke problemen oplost en voldoende budgettaire prudentie. Daarbij koersen we op een begrotingstekort dat zo snel als mogelijk teruggaat naar een dalend pad. We accepteren een tijdelijk hogere schuld om daarmee maatschappelijke opgaven op te lossen en we streven vervolgens naar een dalende schuld. Rekening houdend met externe omstandigheden hoort daar een onderliggend EMU-saldo van -1%% bbp bij.
- Dit betekent een structurele budgettaire ruimte van ca. € 13 miljard en voor de komende 10-15 jaar een grotere incidentele ruimte. Met die incidentele ruimte kunnen de grote maatschappelijke opgaven zoals klimaat, stikstof en achterstallig onderhoud opgelost worden. Dit vanuit de gedachte dat als die problemen nu niet worden opgelost, de kosten op lange termijn verder zullen stijgen. Ten behoeve van klimaat en stikstof worden er fondsen gevormd ter hoogte van € 60 mld. Deze fondsen vragen om een robuust mechanisme en governance van besluitvorming cf. bijvoorbeeld het MIRT en Deltafonds. De governance wordt gestoeld op een aantal doelen en principes: het bieden van planningszekerheid voor de langere termijn, doorzettingsmacht voor verantwoordelijke bewindspersonen, controle op doelmatigheid en doeltreffendheid door de minister van Financiën en stevige parlementaire controle.
- In de budgettaire bijlage zijn de effecten van dit coalitieakkoord op de overheidsfinanciën terug te vinden. Het gaat om stevige intensiveringen om de maatschappelijke opgaven op te lossen. Met het oog op de lange termijn financiële houdbaarheid van de overheidsfinanciën zijn de stijgende zorgkosten een aandachtspunt. Er is daarom gekozen om gedurende de kabinetsperiode te intensiveren in onder meer pandemische paraatheid. Op de lange termijn wordt de groei van de zorgkosten geremd en draagt daarmee bij aan een gezonde begroting op de lange termijn.
- De al geldende begrotingsregels worden bestendigd. Dat betekent dat tegenvallers worden opgevangen binnen het desbetreffende plafond, meevallers (onderuitputting) onder de plafonds komen ten gunste van het saldo. De aanpassingen die de 16^e Studiegroep Begrotingsruimte heeft geadviseerd worden overgenomen. Het gaat daarbij onder andere om het creëren van een investeringsplafond, het zoveel mogelijk loslaten van koppelingen tussen inkomsten en uitgaven en het communiceren over de jaar-op-jaar ontwikkeling van uitgaven en inkomsten.
- Er wordt gekozen voor een meevallerformule. Als de raming van het feitelijk EMU-saldo langjarig beter is dan een saldo van -1% bbp, dan wordt 50% van die ruimte bestemd voor lastenverlichting en 50% voor schuldaflossing. Daarmee worden in eerste instantie de meevallers tussen het feitelijk saldo en het beoogde saldo op lange termijn volledig gebruikt ten behoeve van de staatsschuld. Besluitvorming vindt plaats bij het hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar. Daarbij wordt ook besloten over de gevolgen van uitgavenmutaties in de zorg en de gevolgen daarbij voor de zorgpremies waarbij het automatisme dat dalende zorgpremies leiden tot compenserende lastenstijging wordt losgelaten. Dit vergt voortaan expliciete besluitvorming.
- Er is één hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar, waarop met de komst van dit kabinet ook over de hoofdlijnen van de inkomsten besloten wordt. Het kabinet zal reële vaste

uitgavenplafonds hanteren. De totale overheidsinkomsten bewegen mee met de economische conjunctuur, de beleidsmatige lastenontwikkeling wordt beheerst via het inkomstenkader. Hierdoor functioneert de overheidsbegroting als een economische stabilisator.

- Hoger dan in dit coalitieakkoord verwachte inflatie zal leiden tot hogere nominale uitgaven dan verwacht, maar ook tot hogere nominale inkomsten dan verwacht. Daarmee vormt een hogere inflatie geen directe bedreiging voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Wanneer de hogere inflatie gepaard zou gaan met een hogere reële rente, zal dit leiden tot tegenvallers. De gemiddelde looptijd op de staatsschuld van ca. 8 jaar vormt hiertegen een bescherming in de tijd. Ten slotte, hogere inflatie kan wanneer de lonen niet (volledig) mee stijgen, leiden tot koopkrachtverlies. De coalitie zal dit elk jaar bij de koopkrachtbesluitvorming op het hoofdbesluitvormingsmoment betrekken.

Financieel overzicht

Dit kabinet kiest ervoor om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken op het gebied van stikstof, klimaat, (achterstallig) onderhoud en woningbouw. Daarnaast investeert de coalitie in een kansrijke start (onderwijs en kinderopvang), bestaanszekerheid en middeninkomens. Ook trekt de coalitie extra geld uit voor een sterke en dienstbare overheid, waarbij de burger centraal staat. De coalitie besteedt extra middelen aan pandemische paraatheid. Tegelijk, met het oog op de lange termijn gezondheid van de overheidsfinanciën, neemt de coalitie maatregelen om de sterk groeiende zorguitgaven af te vlakken.

De coalitie investeert verder in veiligheid, zowel nationaal als internationaal. Met de extra intensivering in defensie brengen we de defensie-uitgaven op het EU-NAVO-gemiddelde. Deze coalitie gebruikt daarnaast de middelen uit het Europees herstelfonds ter financiering van de plannen uit onder meer dit coalitieakkoord. De coalitie verhoogt de lasten gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl, vergroening en het tegengaan van belastingontwijking en verlaagt die gericht, met name voor lage- en middeninkomens, werkenden en gezinnen.

in mln. + is saldoverlecherend		2022	2023	2024	2025	Struc
I. Democratische rechtsorde		1.803	5.014	6.071	6.138	2.011
a.	Overheid op orde	722	1.224	1.294	1.294	681
b.	Medeoverheden	1.050	3.749	4.731	4.814	1.300
c.	Caribisch Nederland	31	41	46	30	30
II. Duurzaam land		405	4.167	7.258	9.724	3.265
d.	Stikstofonds (25 mld. t/m 2035 w.v. 20 mld. t/m 2030)		700	1.300	1.500	0
e1.	Klimaat- en transitiefonds (35 mld. t/m 2030)		800	1.980	3.310	0
e2.	Klimaatuitgaven overig		12	78	94	55
f.	Afschaffen verhuurderheffing		470	900	1.420	1.710
g.	Infrastructuur (w.o. water)	405	2.185	3.000	3.400	1.500
III. Veiligheid en sterke samenleving		220	640	960	1.100	1.000
h.	Veiligheid	220	640	960	1.100	1.000
IV. Bestaanszekerheid en kansgelijkheid		2.450	7.069	9.970	11.713	12.237
i.	Onderwijs, cultuur en wetenschap	2.250	2.770	4.300	4.200	3.700
j.	Invoering studiebeurs (afschaffen leenstelsel)	5	590	610	180	1.000
k.	Kinderopvang werkenden (afschaffen Kinderopvangtoeslag)	19	59	224	1.716	2.249
l.	Verhogen WML (en vereenvoudiging huurtoeslag)			900	1.400	1.400
m.	Lastenverlichting middeninkomens		3.000	3.000	3.000	3.000
n.	Arbeidsmarkt (w.o. armoede en schulden)	176	650	936	1.217	888
V. Welvaard land		50	250	300	300	0
o.	Regiodeals	50	250	300	300	0
VI. Gezondheid		785	1.495	1.226	42	-4.519
p1.	Zorg	545	1.195	866	-268	-4.819
p2.	Intensivering pandemische paraatheid	240	300	360	310	300
VII. Internationaal		821	2.233	4.444	4.756	3.556
q.	Defensie	500	1.900	4.100	4.200	3.000
r.	Ontwikkelingssamenwerking en Internationaal	321	333	344	556	556
Overig		8	-3.595	-3.970	-4.241	-4.240
s.	Inzet Europees herstellfonds (RRF)		-1.500	-1.500	-1.500	0
t.	Lasten	8	-2.095	-2.470	-2.741	-4.240
Totaal		6.541	17.273	26.259	29.532	13.310
EMU-saldo ¹		-3,2%	-2,3%	-2,4%	-2,5%	
EMU-schuld		58,6%	59,0%	59,6%	60,4%	
Onderliggend saldo [doel coalitie] ²						-1,75%

¹ Voor de kabinetsperiode is gerekend met een inverteffect van 42%.

² Met een saldo van -1,75% stabiliseert de schuld op 60% van het bbp. Veronderstellingen daarbij zijn een rente van 0% en een nominale groei van het bbp van 3%.

Toelichting

Hieronder volgt de tabel die de inspanning van de coalitie voor het klimaat inzichtelijk maakt. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de klimaatmaatregelen uit het Coalitieakkoord. Dit is een indicatieve eerste inschatting van het mogelijke CO₂-effect, een doorrekening van het PBL is nodig. De waarden in de tabel geven een bandbreedte weer van het mogelijke effect. Een verdere invulling van de maatregelen is nodig. Het klimaatpakket zal in samenhang moeten worden doorgerekend door PBL voor een goede inschatting van de totale CO₂-effecten. De uitgaven en lasten van de andere prioriteiten van het nieuwe kabinet, zoals daar zijn stikstof, infrastructuur, onderwijs, veiligheid en defensie zijn gedetailleerd terug te vinden in de budgettaire bijlage.

Ook de verdeling over sectoren is indicatief. Het is aan het kabinet om te komen tot een integraal pakket dat tot voldoende reductie leidt en oog heeft voor wegleffecten, uitvoerbaarheid, kosteneffectiviteit en het verdienvermogen van Nederland.

Maatregel	Bandbreedte Mton (laag-hoog) (indicatief, 2030) ¹		2022	2023	2024	2025	Struc	Cum (2030)
	0,5	2,0						
Elektriciteitssector	0,5	2,0	100	300	400	0	6.000	
Uitgaven								
1. Subsidiereregeling CO ₂ -vrije gascentrales (F)	0,5	2,0	50	100	150	0	1.000	
2. Bouw kerncentrales (cumulatief 5 mid) (F)			50	200	250	0	5.000	
Industrie	5	6	-26	-61	-138	-128	-864	
Uitgaven								
3. Toezicht en handhaving energiebesparingsplicht	0,1	0,5	0	0	0	14	56	
4. Stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling	0,1	0,1	7	8	9	7	70	
5a. Verplicht percentage recycleert in bouwmaterialen	0,15	0,3	3	4	4	3	30	
5b. Circulaire ketenprojecten	0,01	0,01	2	2	2	2	16	
6. CCS	0	0	0	0	0	0	0	
Inkomsten								
7. Aanscherpen CO ₂ -heffing industrie	4,0	4,0	0	0	0	0	0	
7a. Oplopende CO ₂ minimumprijs (een bodemprijs; geen vlakke heffing)	0,0	0,0	0	0	0	0	0	
8a. Tariefstructuur energiebelasting EB (FR for 55) (gas en elektra)	0,5	0,5	-250	-500	-500	-500	-3.750	
8b. Verlagen tarief ODE 2e en 3e schijf (elektra)	0,0	0,0	288	500	500	500	3.788	
8c. Gebruik envelop motie Hermans (75 mln)	0,0	0,0	-75	-75	-75	-75	-600	
9. Afschaffen vrijstellingen EB – mineralogische en metallurgische procedés	0,1	0,5			-78	-79	-473	

¹ De afzonderlijke CO₂-besparing van de individuele maatregelen kunnen niet zonder meer bij elkaar worden opgeteld, ook omdat de maatregelen op elkaar inwerken. Een doorrekening door PBL van het pakket in samenhang is nodig om een goede inschatting te kunnen krijgen van het totale CO₂-effect.

Gebouwde omgeving		7	7	247	635	1.254	637	11.120
Uitgaven								
10.	Stimulering hybride warmtepompen (150.000 p/)) (F)	0,9	0,9	0	0	150	0	900
11.	Nationaal isolatieprogramma (F)	0	0	0	180	360	0	3.350
12.	Sneller naar isolatienorm huur (koppeling afs. VHH)	1,0	1,0	0	0	0	0	0
13.	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed (F)	1,0	1,0	0	100	330	0	2.750
14.	Energieprestatie-eisen nieuwbouw industrie	0,1	0,1	0	50	50	0	500
Inkomsten								
15.	Schuif energiebelasting 1e schijf (van elektriciteit)	1,3	1,3	247	305	364	637	3.620
15a	L w.v. 1e schijf gas (+5,23 ct)			-227	-275	-320	-493	-3.043
15b	L w.v. 1e schijf elektriciteit (-5,23 ct)			474	580	684	1.130	6.663
16a	Bijmergverplichting groen gas (20%)	2,88	2,9	0	0	0	0	0
16b	Compensatie energierekening groen gas	0	0	225	225	225	225	1.800
16c	Gebruik envelop motie Hermans (225 mln)	0	0	-225	-225	-225	-225	-1.800
Landbouw en landgebruik		6	6	0	0	-145	-133	-836
Uitgaven								
17	Stikstofpakket (kosten lopen elders mee)	5,0	5,0	0	0	0	0	0
Inkomsten								
18a	L w.v. beperken inputvrijstelling WKK					-100	-100	-600
18b	L w.v. afschaffen verlaagd tarief glastuinbouw	1,0	1,0			-45	-33	-236
Mobiliteit		3	4	-400	-603	-722	-512	-5.097
Uitgaven								
19	Vergoering personenvervoer en reisgedrag	0,3	0,5		14	29	29	265
Inkomsten								
20	L w.v. MRB++ EV/Fossiel (km-stand)	2,5	2,5				0	0
21	Vrijstelling bpm bestelauto naar 0% in 2026	0,7	0,7		-217	-351	-141	-2162
22	Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (budgettaire reeks loopt mee met lastentabel)	-0,2	-0,2					
23	Verhogen vliegbelasting (400 mln taakstellend)	0	0	-400	-400	-400	-400	-3200
Infrastructuur, innovatie en maatwerk		0	0	750	1.450	2.150	80	22.580
Uitgaven								
24	22 mld voor 1) Subsidie vroege fase opschaling; 2) Investeringsinfrastructuur (waterstof, warmte, laadinfra etc); 3) Bindende maatwerkafspraken industrie (groene industriepolitiek); Incl stimuleren innovatie mkb (F)			700	1.400	2.070	0	22.000
Inkomsten								
25	Verhogen budget EIA	0,2	0,2	50	50	50	50	400
26	Verhogen budget MIA/VAMIL	0,3	0,3			30	30	180
Overig		3,0	6,0	300	500	800	0	5.600
27	Doorwerking Fit-for-55 (EU)	1,0	2,0					
28	Doorwerking klimaatakkoord + augustusbesluitvorming	2,0	4,0					
29	Uitvoeringskosten medeoverheden en planbureaus			300	500	800		5.600
30	Loslaten koppeling SDE en ODE	0,0	0,0	0	0	0	0	0
Totaal		25,4	31,0	971	2.221	3.599	-56	38.504